

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті представлено базові поняття, на основі яких розкрито сутність професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту. Запропоновано новий концептуальний підхід до трактування сутності професійно-педагогічної культури як соціально-педагогічного феномену, що набуває визначеності в контексті єдності загальної, професійної та педагогічної культури фахівця. Визначено, що професійно-педагогічна культура є системним інтегративним утворенням особистості фахівця як суб'єкта фізкультурно-педагогічної діяльності, виявом фізичної культури особистості, професійної культури й загальної культури, узагальненим показником професійної компетентності, основою соціально-педагогічної зрілості та метою професійного самовдосконалення.

Ключові слова: професійно-педагогічна культура, професійна компетентність, соціально-педагогічна зрілість, фахівець фізичного виховання та спорту, фізкультурно-спортивна діяльність.

Постановка проблеми. Модернізація вищої професійної освіти в галузі фізичного виховання та спорту здійснюється в напрямі її переорієнтації з пріоритетів фізкультурно-спортивних на людинотворчі цілі та зміст, загальну рекреаційну функцію, гуманістичну, культуроформуючу сутність фізкультурно-освітньої реальності. Це детермінує новий зміст професійної діяльності фахівця фізичного виховання та спорту на основі сформованої в нього професійно-педагогічної культури. Отже, актуальність дослідження проблеми формування професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту визначається сучасними тенденціями розвитку фізкультурної освіти та необхідністю підготовки компетентних кадрів, спроможних ефективно реалізувати особливі соціальні завдання пізнання, трансляції та створення культури, підготовці нових поколінь до вирішення глобальних гуманістичних, культурологічних, фізкультурних проблем.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення питань, пов'язаних із визначенням наукових основ формування професійно-педагогічної культури фахівців, є одним із пріоритетних напрямів сучасної педагогічної науки. У дослідженнях вітчизняних і зарубіжних учених розглядається зміст цього поняття, наводяться аргументи на підтвердження його багатопланової та складно-організованої структури (О. А. Абдуліна, І. А. Бех, Є. В. Бондаревська, В. М. Гриньова, І. А. Зимняя, І. Ф. Ісаєв, В. Г. Кремень, М. Клоул, О. Я. Савченко, С. О. Сисоєва, Ю. Т. Татур, Е. Шорт та ін.). Учені досліджують різні аспекти цього феномену: методологічний (з використанням різних методологічних підходів щодо визначення структури професійно-педагогічної культури фахівця), морально-естетичний, соціально-психологічний, комунікативний, технологічний, інформаційний, духовний тощо.

Аналіз літературних джерел свідчить, що не дивлячись на постійний інтерес учених до зазначеної проблеми в дослідженнях, як правило, приділяється увага формуванню професійно-педагогічної культури вчителів різного фаху, а досліджень у цьому напрямі стосовно фахівців фізичного виховання та спорту явно недостатньо. Лише в окремих публікаціях на основі існуючого рівня сучасних наукових знань у цій царині досліджуються питання формування професійної культури майбутнього вчителя фізичного виховання [11], фізичної [4] та спортивної [9] культури особистості. У цьому контексті доцільним є виявлення можливостей компетентнісного підходу в дослідженні сутності та структури такого складного феномену як професійно-педагогічна культура фахівця фізичного виховання та спорту.

Мета дослідження – розкрити сутність феномену професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту.

Виклад основного матеріалу. У сучасному суспільстві фахівці фізичного виховання та спорту забезпечують різні специфічні форми фізичної культури – фізичне виховання, спорт, фізична рекреація, фізична реабілітація, адаптивна фізична культура. Особливостями праці фахівця в галузі фізична культура та спорт є те, що її характер у будь-якому випадку має педагогічну спрямованість, оскільки пов'язаний із роботою в системі «людина-людина». У межах цих форм професійна діяльність фахівця пов'язана з розв'язанням широкого кола педагогічних, соціальних, фізичних, культурологічних та інших проблем на основі сформованої в нього професійно-педагогічної культури.

Аналіз літературних джерел із проблеми дослідження засвідчив багатоаспектність її понятійного поля й зумовив необхідність виявлення сутності таких понять, як «культура», «фізична культура», «професійна культура», «педагогічна культура», «професійна компетентність» у філософському, культурологічному, соціологічному, психолого-педагогічному вимірах. При цьому виходили з того, що в останні роки в дослідженні культури як соціального феномену виявляється дві тенденції. Смысл першої тенденції полягає в дослідженні окремих сторін, напрямів культури (культура матеріальна та духовна, культура особистості та культура діяльності, культура спілкування та культура поведінки, культура моральна та культура естетична та ін.) Друга тенденція виявляється у спрямуванні до інтеграції різних сторін культури, представлення її єдиним, цілісним утворенням ([1; 7] та ін.). У дослідженні сутнісної характеристики професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту ми виходили з поєднання двох зазначених тенденцій.

Культуру й механізм її функціонування більшість авторів розглядають на чотирьох рівнях: на першому рівні культура виступає як діалектична єдність матеріальної та духовної культури; на другому – як виявлення професійної культури окремих груп людей; на третьому – як педагогічна культура, носіями якої є люди, які займаються виховною

практикою (як на професійному, так і на непрофесійному рівнях); на четвертому – як професійно-педагогічна культура, тобто конкретна, педагогічна діяльність на професійному рівні [1; 7; 18].

Розгляд різних підходів та аналіз ступеня розробленості феномену культури в науковій літературі ([1; 5; 7 та ін.) показав, що не всі концепції культури, які розвиваються світовою науковою думкою, можуть бути використані в межах гуманітарної парадигми освіти. У якості методологічної основи дослідження ми вибрали так звану «діалогову концепцію» культури М. Бахтіна – В. Біблера [2; 3], яка найбільшою мірою відповідає гуманістичній сутності професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту.

М. Бахтін сприймає культуру як антропологічний феномен, який не зводиться ні до жодного з видів людської діяльності: культура є «... діяльність на можливість діяльності спрямована, тобто робота з самозміни» [2, 107]. Розглядаючи культуру, М. Бахтін дослідив ідеологію поведінки окремої конкретної людини як суб'єкта свідомості та мови з ототожнення себе з мікроспівспільствами у процесі спілкування, діалогу одного з іншим, «Я» з «Ти» [2, 170]. Згідно з діалоговою концепцією, культура є формою існування й розвитку людини, формою самодетермінації свідомості в аспекті відповідальності кожного за перебіг соціально-історичних процесів [2, 38], а також спосіб взаємоіснування індивідів через діалогічне спілкування народів, етносів, рас, націй [2, 178]. В. Біблер, розвиваючи концепцію діалогу культур М. Бахтіна, відзначає, що «культура є там, де є дві (як мінімум) культури, а самоусвідомлення культури є форма її буття на межі з іншою культурою» [3, 85]. Зауважимо, що на взаємозв'язок мови, діалогу та становлення тілесної культури у процесі фізичного виховання вказує В. Косяк: «мистецтво мови, мистецтво тілесної діяльності – не тільки дар природи, але й підсумок фізичного виховання людини» [12, 72].

Такий підхід дозволяє по-іншому підійти до розуміння феномену «культура особистості». Особистість виявляється тільки у співставленні з іншими особистостями, спілкуючись з ними, порівнюючи себе та свої ідеї або полемізуючи із собою [7]. Культура особистості може виявлятися у формах культури побуту, спілкування, культури виробничої діяльності, культури особистісного самовизначення. У змістовому аспекті вона являє собою сукупність духовно-світоглядних, духовно-регулятивних і ціннісних компонентів. При цьому ядром культури особистості є світогляд [7, 75]. М. Ібрагімов теоретично обґрунтував специфіку фізкультурно-спортивного світогляду: «гуманізм як людинолюбство у фізкультурно-спортивному світогляді має формуватися як людино(добро)мірність у її ставленні до своєї тілесності, як життєлюбство в безмірному життєвому просторі, яке спонукає людину до всіляких випробувань» [9, 134].

Фізична культура, як явище загальної культури, являє собою феномен, який демонструє умовність межі між культурою духовною й матеріальною. Поняття «фізична культура» виділяє таку сферу культури, основним змістом якої є процес соціалізації й «окультурення» соціокультурної модифікації тіла (тілесності) людини. Тілесне буття, фізичний стан входять у фізичну культуру як специфічний елемент культури тією мірою й у тому відношенні, у яких вони пов'язані із соціальною життєдіяльністю та є культурною цінністю [16, 142]. На думку Л. Ільїної ставлення до сутності фізичної культури повинно бути як до базової галузі загальної культури «відповідальної» за гармонізацію фізичних якостей даних людині природою, та соціальних, які напрацювало суспільство [11, 8].

За Ю. Євсєєвим, «фізична культура – це частина (підсистема) загальної культури людства, яка являє собою творчу діяльність із засвоєння минулих і створення нових цінностей переважно у сфері розвитку, оздоровлення й виховання» [6, 174]. Б. Шиян визначає фізичну культуру як «сукупність досягнень суспільства в раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного вдосконалення людини» [18, 23]. В. Сутула на основі аналізу сутності фізичної культури виділяє та показує єдність у прояві двох взаємозумовлених її граней – соціальну (оздоровчу) та педагогічну (виховну) [17, 119].

Фізична культура особистості являє собою складне багатовимірне явище та немає єдиної думки щодо її сутності. Так, М. Віленський під час визначення сутності фізичної культури вчителя фізичного виховання вказує, що вона інтегрує знання трьох важливих універсальних вимірів людського існування, які пов'язані з духовно-пізнавальним опануванням дійсності; здатністю до ціннісного, аксіологічного відношення до світу, фізичної культури; здатністю до соціально-діяльнісного перетворення себе [4, 68]. Б. Шиян визначає «фізичну культуру особистості» як «сукупність властивостей людини, які набуваються у процесі фізичного виховання й вираження в її активній діяльності, спрямованій на всебічне вдосконалення своєї фізичної природи та ведення здорового способу життя» [18, 24]. М. Віленський фізичну культуру особистості фахівця фізичного виховання та спорту визначає як здатність людини здійснювати поліфункціональні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язувати завдання професійного й соціокультурного спектру [4, 75]. У цьому контексті, на нашу думку, фізичну культуру особистості доцільно пов'язати з професійною культурою. Тут слід урахувати думку І. Зязюна, який вважає, що «культура задає систему ціннісних уявлень для кожної людини й регулює її індивідуальну соціальну поведінку, служить базою для постановки та здійснення пізнавальних, практичних, професійних і особистісних завдань» [8, 13].

Отже, фізична культура особистості фахівця фізичного виховання та спорту поєднує в собі професійний і особистісний аспекти, змістово та функціонально пов'язані з такими базовими характеристиками як, насамперед, із загальною (гуманітарною культурою, культурою рухів, культурою тілобудови, культурою фізичного здоров'я) та професійною культурою. Вона є загальною категорією, що уособлює соціокультурний розвиток фахівця як особистісної якості, яка визначає його фізкультурно-спортивну й життєву позицію та готовність до ефективного розв'язання завдань фізкультурно-спортивної діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей і здібностей.

Виділення *професійної культури* як атрибутивної властивості професійної групи людей є результатом поділу праці, який виокремлює види спеціальної діяльності (І. Буян, І. Зязюн та ін.) Професія як соціально-культурне явище володіє складною структурою.

В. Гриньова, І. Зарецька, Н. Качуровська та ін. у структурі професійної культури виділяють два блоки: професійно-організаційний (знання, вміння, досвід, майстерність) та соціально-моральний (ціннісне ставлення до праці, морально-вольові якості, визначальне ставлення до предмету, процесу, засобам, результатам та учасникам праці) [7, 76].

І. Зарецька професійну культуру визначає як особистісне утворення, яке відображає ступінь оволодіння фахівцем специфічними теоретичними знаннями та практичними вміннями виконання визначеного виду діяльності, що здійснюється ним на основі сформованої системи певних ціннісних і духовних орієнтирів [7, 77]. Отже, професійна культура особистості розглядається як інтеріоризований компонент загальної культури, який володіє властивостями цілого та виконує функцію її проектування на сферу професійної діяльності та характеризується розвиненими здібностями до вирішення професійних завдань, тобто розвиненим професійним мисленням і свідомістю фахівця. Ми характеризуємо професійну культуру фахівця фізичного виховання та спорту як вияв його наукового світогляду, професіоналізації його мислення, сформованості індивідуального стилю фізкультурно-спортивної діяльності на основі засвоєних життєвих і професійних цінностей, сформованої стійкої професійної позиції та спрямування до професійного самовдосконалення.

Педагогічну культуру фахівця ми розглядаємо як культуру освіти й виховання, яка генетично пов'язана з духовною та професійною культурою. Низка науковців ототожнюють поняття «педагогічна культура» та «професійна культура». Ми підтримуємо думку А. Ільїної [11] та інших, що термін «педагогічна культура» ширший ніж культура професійна. Педагогічною культурою повинні володіти не тільки вчителі, але й фахівці інших профілів: «педагогічна культура – це синтез духовного та професійного в людині, а головне, саме сформованість педагогічної культури дозволить

передати, привити, сформувати ці якості у представників будь-якої професії» [11, 10]. Педагогічну культуру можна розділити на педагогічну культуру діяльності та на педагогічну культуру особистості.

Педагогічна культура діяльності характеризує не лише роботу фахівця, але і його систему цінностей, серед яких необхідно назвати сформовані громадянську й особистісну позиції, кращі зразки людської діяльності та культурно-історичних цінностей. У функціонально-діяльнісному плані педагогічна культура фахівця фізичного виховання та спорту виявляється у якісному педагогічному супроводі всього різноманіття фізкультурно-оздоровчих програм у різних освітніх установах та інших організаційних структурах фізкультурно-спортивного профілю. Педагогічну культуру особистості фахівця фізичного виховання та спорту складають сукупність таких особистісних характеристик, як педагогічний світогляд, гуманістична спрямованість особистості, творче педагогічне мислення, здатність до інноваційної діяльності, соціально значущі якості (інтелігентність, ерудованість, патріотизм тощо).

Необхідним компонентом залучення фахівця фізичного виховання та спорту до культури виступає його *професійна компетентність*. Слід відзначити, що ідея поєднання формування професійної компетентності з розвитком професійної та педагогічної культури притаманна багатьом дослідникам, зокрема І. Зязюну, В. Лозовій, В. Сластьоніну та ін. Погоджуємося з В. Гриньовою, яка стверджує, що компетентність фахівця має «інтегративну природу, тому що її джерелом є різні сфери культури (духовної, соціальної, педагогічної, управлінської, правової, етичної, екологічної тощо), вона вимагає значного інтелектуального розвитку, включає аналітичні, комунікативні, прогностичні та інші розумові процеси» [5, 15]. На думку Н. Арановської, професійна компетентність фахівця фізичного виховання та спорту припускає фізичний, культурно-моральний, інтелектуальний розвиток, введення людини в загальний культурний світ цінностей, і саме в цьому просторі людина далі реалізує себе як фахівець, професіонал: з вузької сфери ділової ефективності він переходить у широкий простір культури [1, 118].

У роботі [10] професійну компетентність фахівця фізичного виховання та спорту ми визначили як його інтегральну професійно-особистісну характеристику із сукупністю компетенцій, рівень сформованості яких свідчить про здатність особи реалізувати професійні функції, розв'язувати професійні завдання відповідно до визначених державою освітніх стандартів. Оскільки провідним видом фізкультурно-спортивної діяльності й основним полем реалізації професійної компетентності для фахівця фізичного виховання та спорту є професійно-педагогічна діяльність, ми пропонуємо розглядати професійні компетенції та професійно-значущі особистісні якості як унікальну систему знань, умінь, навичок і професійно

значущих якостей, які у своїй сукупності утворюють професійно-педагогічну культуру фахівця фізичного виховання та спорту.

Засновуючись на результатах аналізу робіт низки вчених, які займаються питаннями структурування професійних компетенцій (Н. Бібік, І. Драч, І. Зимня, О. Пометун, А. Хуторський та ін), а також ураховуючи рекомендації експертів із питань реформування вищої освіти на основі компетентнісного підходу (Б. Оскарсон [14], Ю. Рашкевич [16]), професійну компетентність фахівця фізичного виховання та спорту ми розглядаємо, як утворення, яке складається із ключових, загальнопрофесійних і професійно-предметних компетенцій.

Ключові компетенції визначають стратегію існування фахівця в суспільстві, надають можливість особистості ефективно діяти в різних сферах суспільного життя, детермінують набуття ним нового соціального досвіду, навичок практичної діяльності, забезпечують фахівцеві фізичного виховання та спорту здатність самовизначитися в полікультурному середовищі. Вони пов'язані з орієнтацією фахівця в загальних філософських, соціально-економічних, культурологічних, історичних та інших питань, повинні бути узгодженими не тільки з етнічними та культурними цінностями суспільства, а й відповідати пріоритетам і цілям освіти й мати особистісно зорієнтований характер.

Загальнопрофесійні компетенції є інваріантні до напрямку діяльності, відображають особливості професійної діяльності фахівця в межах професії, вони необхідні для здійснення основних її видів та одночасно реалізують ключові компетенції. Загальнопрофесійні компетенції забезпечують поліпрофесіоналізм, готовність до вирішення загальнопрофесійних завдань (тієї їх сукупності, яку повинен уміти вирішувати фахівець фізичного виховання та спорту з вищою професійною фізкультурною освітою). Ця система компетенцій за своїм складом і різноманіттю відповідає багатоаспектності діяльності фахівця, складності виконуваних функцій та особливому соціальному завданню пізнання, трансляції та створення культури.

Професійно-предметні компетенції відображають конкретну специфіку професійної діяльності, їхня реалізація зумовлена опануванням загально-професійних і ключових компетенцій. Ці компетенції за своєю сутністю є професійно-функціональні та професійно-комунікативні знання й уміння, що забезпечують підготовку фахівця до конкретних для даного напрямку об'єктів і предметів праці (учитель фізичної культури, тренер, організатор фізкультурно-рекреаційної діяльності тощо), передбачають опанування алгоритмами діяльності з моделювання, проектування, наукових досліджень, досягати досягнення культури та вносити свій внесок у її розвиток.

Професійно-значущі якості фахівця – це здібності особистості, які зумовлюють, визначають продуктивність широкого кола професійної та

соціально-педагогічної діяльності фахівця фізичного виховання та спорту. Вони є тим фактором, який подібно каталізатору може підвищити або понизити ефективність перебігу професійно-педагогічної діяльності й інтенсивність вияву тих чи інших компетенцій. Розрізняють загальні та спеціальні здібності [20]. До загальних (соціальних) здібностей ми відносимо пізнавальні, розумові, комунікативні та інші якості; досягнення рівня компетентності, здатність до підвищення кваліфікації, соціально-професійну мобільність тощо. До спеціальних (професійних) здібностей ми відносимо такі якості, як емпатію, толерантність, комунікабельність, сила волі, прагнення до самовдосконалення, креативність тощо.

Загальноновизнаним є положення про те, що одним із критеріїв сформованості професійно-педагогічної культури є особистісна зрілість фахівця (одним із яскравих прикладів створення портрету мотивації формування й удосконалення професійної культури є теорія потреб А. Маслоу [13]). У педагогічній літературі особистісна зрілість розглядається як складова більш широкого поняття – соціальної або соціально-педагогічної зрілості (М. Лебедик, В. Радул, Г. Яворська та ін.). З точки зору педагогічної акмеології соціально-педагогічна зрілість особистості – наймасштабніша категорія, яка характеризує певний ступінь розвитку особистості, що сприяє творчому освоєнню різних видів культур, пов'язаних зі значними професійними, педагогічними, особистісними й соціальними досягненнями [15].

Отже, ураховуючи предмет нашого дослідження, розглядаємо соціально-педагогічну зрілість як певну мету й важливий показник сформованості професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту, а саму ж соціально-педагогічну зрілість розглядаємо як більш широке утворення.

Із наведених характеристик складових професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту витікає їх тісний взаємозв'язок. Система професійних компетенцій і професійно значущих якостей фахівця відображають інтеграцію знань, умінь і навичок, особистісних якостей, які є передумовою ефективної фізкультурно-педагогічної діяльності, та саме вони розкривають сутність професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту. Схематично їх взаємозв'язок представлено на рисунку 1.

Узагальнення вищезазначених положень дозволяє стверджувати, що **професійно-педагогічна культура фахівця фізичного виховання та спорту** є системне інтегративне утворення у структурі особистості фахівця, вияв фізичної культури особистості, культури фахівця й загальної культури, узагальнений показник професійної компетентності й основа соціально-педагогічної зрілості та мета професійного самовдосконалення.

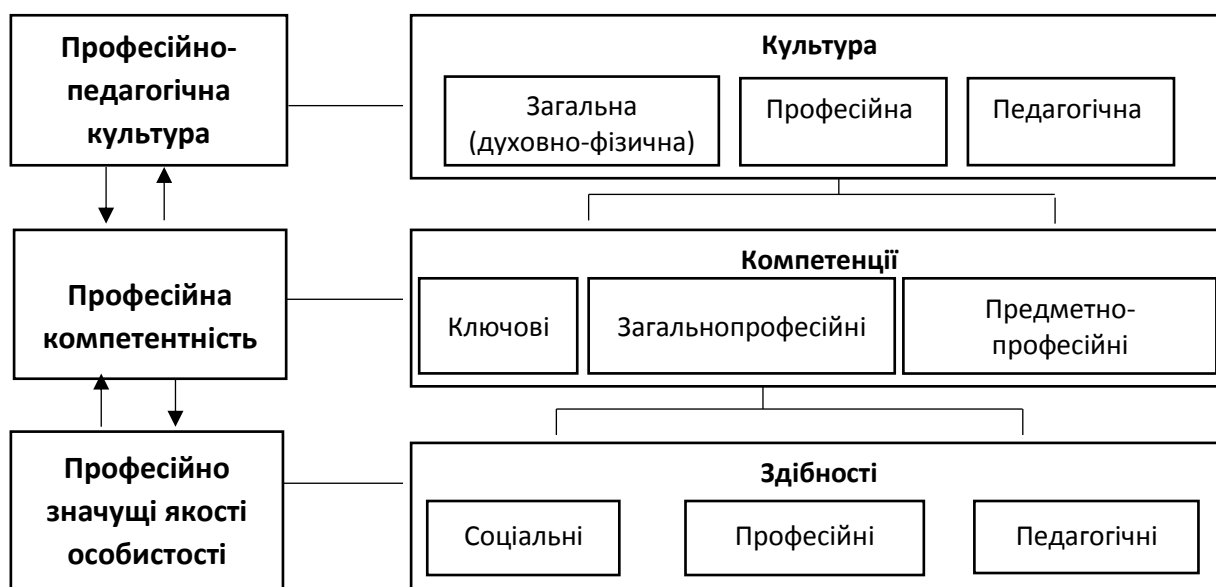

Рис. 1. Взаємозв'язок професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту з базовими поняттями

Висновки. У результаті проведених досліджень встановлено, що професійно-педагогічна культура фахівця фізичного виховання та спорту поєднує в собі професійний і особистісний аспекти, змістово й функціонально пов'язані з іншими особистісними базовими утвореннями, насамперед – фізичною культурою особистості, культурою фахівця, загальною культурою, професійною компетентністю, що зумовлює сформованість соціально-педагогічної зрілості фахівця. Професійно-педагогічна культура є загальною категорією, що уособлює соціокультурний розвиток фахівця як особистісної якості, яка визначає фізкультурно-спортивну й життєву позицію, соціально-педагогічну зрілість і суспільно-корисну діяльність особистості та готовність до ефективного розв'язання завдань фізкультурно-спортивної діяльності на основі сформованих знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій, професійно важливих якостей.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з визначенням структури та змісту професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту, обґрунтуванню організаційно-педагогічних умов її формування в процесі професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арановская Н. Подготовка специалиста как социокультурная проблема / Н.Арановская // Высшее образование в России. – 2004. – № 4. – С. 115–119.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Наука, – 1979. – 324 с.
3. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: два философских введения в двадцать первый век / В. С. Библер. – М. : Наука, – 1990. – 419 с.
4. Виленский М. Я. Качество образования по физической культуре в высшей школе в инновационных проявлениях / М. Я. Виленский // Сборник науч.трудов РАЕН, Международный фонд «Знамя Победы». – Москва – Смоленск : «Смядынь». – 2008. – № 4. – С. 62–78.

5. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя: теоретичний та методичний аспекти : автореф. дис. ... док. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. М. Гриньова. – К., 2001. – 45 с.
6. Евсеев Ю. И. Физическая культура / Ю. И. Евсеев. – Ростов Н/Д : Феникс, 2002. – 384 с.
7. Зарецкая И. И. Профессиональная культура личности: понятийный аппарат педагогики и образования / И. И. Зарецкая // Сб. науч. тр. / отв. ред. Е. З. Ткаченко. – Екатеринбург : УрГАФК, 1996. – Вып. 2. – С. 72–77.
8. Зязюн І. А. Філософія сучасної професійної освіти / І. А. Зязюн // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К. : Віпол, 2002. – С. 11–57.
9. Ібрагімов М. «Людиномірність» як категорія практичної філософії у поліваріантності фізкультурно-спортивного світогляду / Михайло Ібрагімов // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 2. – С. 128–136.
10. Іваній І. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителя фізичної культури / Ігор Іваній // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб.наук.пр.Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2013. – № 1 (21). – С. 43–48.
11. Ильина А. Н. К вопросу о профессионализме деятельности учителя физической культуры / А. Н. Ильина // Теория и практика физической культуры. – 1994. – № 3–4. – С. 7–10.
12. Косяк В. А. Людина та її тілесність у різних формах культури : навчальний посібник / В. А. Косяк. – Суми : Університетська книга, 2010. – 318 с.
13. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб. : Питер, 2003. – 351 с.
14. Оскарсон Б. Базовые навыки как обязательный компонент высококачественного профессионального образования // Оценка качества профессионального образования. Доклад / под общ. ред. В. И. Байденко, Дж. Ван Зантворта. – Европейский фонд подготовки кадров (ЕФО). Проект ДЕЛФИ. – М., 2001. – С. 44–51.
15. Радул В. В. Соціально-професійна зрілість / В. В. Радул. – Кіровоград : Імекс ЛТД, 2002. – 242 с.
16. Рашкевич Ю. М. Побудова навчальних програм на основі компетентнісного підходу [Електронний ресурс] / Ю. М. Рашкевич. – Режим доступу : <http://kubg.edu.ua/rashkevych.pdf>.
17. Сутула В. О. Системоутворювальна функція фізичної культури / В.О. Сутула // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2014. – № 1 (39). – С. 118–121.
18. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – Ч. 2. – 248 с.

РЕЗЮМЕ

Иваний И. В. Сущность профессионально-педагогической культуры специалиста физического воспитания и спорта.

В статье представлены базовые понятия, на основе которых раскрыта сущность профессионально-педагогической культуры специалиста физического воспитания и спорта. Предложен новый концептуальный подход к обоснованию сущности профессионально-педагогической культуры как социально-педагогического феномена, который приобретает определенность в контексте единства общей, профессиональной и педагогической культуры специалиста. Определено, что профессионально-педагогическая культура является системным интегративным образованием личности специалиста как субъекта физкультурно-педагогической деятельности, выявлением физической культуры личности, культуры специалиста и

общей культуры, обобщенным показателем профессиональной компетентности, основой социально-педагогической зрелости и целью профессионального самоусовершенствования.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая культура, профессиональная компетентность, социально-педагогическая зрелость, специалист физического воспитания и спорта, физкультурно-спортивная деятельность.

SUMMARY

Ivanii I. The essence of professional pedagogical culture specialist of physical education and sport.

The essence of professional pedagogical culture of physical training and sport specialist is revealed in the article. Basic notions such as «culture», «physical culture», «professional culture», «pedagogical culture», «professional competence» as parts of professional-pedagogical culture of specialist are exposed. In the process of investigation we have found out that the professional-pedagogical culture of physical training and sport specialist combines the professional, pedagogical and personal aspects. They are combined functionally and by the content with other basic formations, first of all with general culture, professional competence that causes formation of social-pedagogical maturity of a specialist.

Scientific knowledge about professional pedagogical culture of a specialist as integral social-pedagogical phenomenon that gains definiteness in the context of unity of a person's physical culture, specialist's culture and general culture has been deepened and extended. The essence of professional pedagogical specialist's culture is considered as formation that consists of basic, general professional, professional specialization competences and professional significant characteristics of a person, which reveal integration of knowledge, skills, habits; personal, social and pedagogical abilities that is precondition of effective physical-pedagogical activity.

It has been defined that professional-pedagogical culture is a systemic integrative formation of specialist's personality as a subject of physical-pedagogical activity, as an expression of physical culture of a person, culture of specialist and general culture, as a generalized index of professional competence, basis of social-pedagogical maturity and the aim of professional self-perfection. Understanding of conception of physical culture of pupils' personality allows making a conclusion that cultural formation of a personality is the basis for functioning of all components of physical culture because humanistic valued relations run through all its components.

Professional and pedagogical culture is a common category that represents the social and cultural development as a specialist personal quality that defines sports and life position, social and educational maturity and socially useful activity personality and willingness to effectively solve problems of sports activities on the basis of existing knowledge, skills, values, professionally important qualities.

Key words: professional pedagogical culture, professional competence, social-pedagogical maturity, a specialist of physical training and sport, sport activity